

השקפתו של ר' יעקב לגבי אמונה פשוטה משתקפת היטב בדבריו אודות האיסור שנאמר לעם ישראל טרם יצאו מארץ מצרים: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" (שמות יב:כב). התגובה הטבעית ביותר של בני ישראל הייתה בוודאי לנוס על נפשם מיד כשיקבלו רשות לכך, ובטרם ישנה פרעה שוב את דעתו. אולם התורה מצווה עליהם להישאר בבתיהם עד הבוקר, והם מצייתים לה. כך למדו היהודים את לקחם הראשון כעם: אף פעם אין טעם לערוך חישובים כאשר מדובר במצוות התורה, ואין לנסות ולהיות פקחים יותר מן התורה.

החקירה הפילוסופית העמוקה ביותר והאמונה הפשוטה לא עמדו בסתירה זו לזו, לפי השקפתו. פעם אחת יצא להגנתו של הרמב"ם אל מול השגתו של הראב"ד בפרק החמישי של "הלכות תשובה". בפרק זה דן הרמב"ם בשאלת בחירה חופשית וידיעת הבורא, ומסכם במילים "ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בוריו". הראב"ד תוקף את הרמב"ם "שהתחיל בדבר ולא ידע להשלימו, וטוב היה לו להניח הדבר בתמימות התמימים ולא יעורר להם".

אולם ר' יעקב אמר כי לרמב"ם הייתה מטרה ברורה ביותר. הוא ידע כי יבוא היום בו יעלו אנשים (כגון שפינוזה) שאלות פילוסופיות בנוגע ליסודות השקפת היהדות. ברצונו היה להחדיר בהם, ובמי שעלול להיות מושפע מדבריהם, את ההבנה כי גם כאשר מתעוררת שאלה הנדמית לו לאדם כאילו היא מעבר ליכולת הבנתו, אין בכך כדי לפגוע באמונתו.

למרות העובדה שמקום קבורתו של ר' יעקב סמוך לגאון האדיר הרב חיים הלר נקבע בטעות, הרי אופן תגובתו לשמע הידיעה שהוא עתיד להיטמן לצדו של ר' חיים מגלה בפנינו פן נוסף של אמונתו העמוקה. רעייתו של ר' יעקב בזיווג ראשון נטמנה סמוך לחברתה משנות ילדותה בסלבודקה, הרבנית שרה גרוזובסקי (אשת ר' ראובן). כאשר הגיע זמנו, נטמן ר' ראובן מול רעייתו, ור' יעקב הניח כי החלקה מול ציונה של רעייתו שמורה עבורו. לגודל הפתעתו, התברר לו יום אחד כי באותה חלקה נטמן הרב חיים הלר. מיד רכש ר' יעקב את החלקה הסמוכה לר' חיים הלר, שניצבה באלכסון ממקום קבורת רעייתו. הוא מיהר להתנחם כי לכל הפחות ייטמן סמוך לבעל אמונה גדול כר' חיים הלר.

לדעתו, היה ר' חיים הלר מגדולי תלמידי החכמים של הדור — באחת ההזדמנויות אמר לר' ישראל זאב גוסטמן כי בהיקף ידיעותיו בחושן משפט היה ר' חיים דמות "מדורות קדמונים" — ברם דווקא עומק אמונתו של ר'

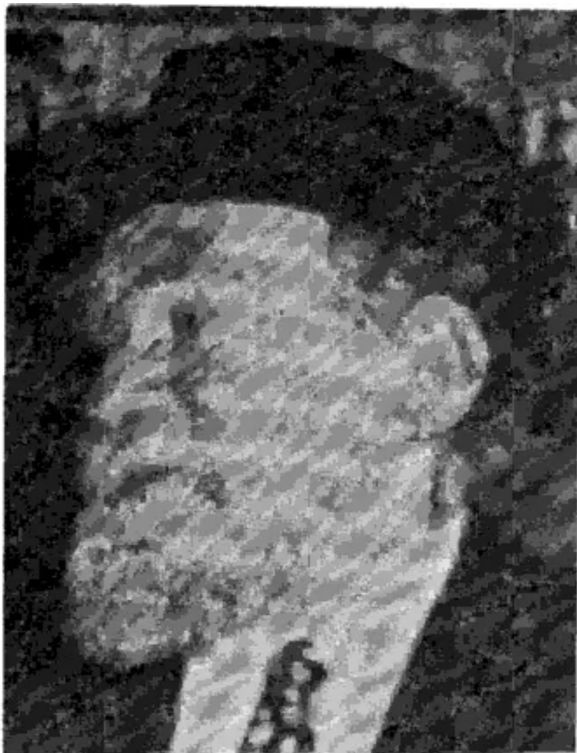

מצבת קבורת הרבנית
(בזוו"ר) עליד חברתה
הרבנית גרוזובסקי,
אשת ר' ראובן

חיים היא שהניחה
את דעתו של ר' יעקב
באשר לחלקת הקבר
החדשה שלו. הוא
סיפר את המעשה בו
העיר באוזני ר' חיים
כי בשלושה מקומות
מצטט הרמב"ם את
לשון הפסוק המתיחס
לאיסור הלאו ללכת
בחוקות נוכרים (ויקרא
כ:כג) בלשון רבים –
דהיינו "חקות הגוים"
(כבתרגום אונקלוס),
ולא "חקות הגוי"
כפי שמופיע בספרי
התורה אשר מצויים
בידינו. הייתכן ובידיו

של הרמב"ם מצוי היה ספר תורה שונה באות? תהה ר' יעקב. רבנו נקט
שבן-שיחו, המומחה העולמי בתנ"ך, ייהנה מההמצאה. אולם, לשמע הסברה
חווירו פניו של ר' חיים כסיד. ר' יעקב כה נפעם למראה השלימות באמונה
באותו מקרה, עד שהשלים בקלות עם השינוי במקום קבורתו, בהיותו עתיד
להיטמן סמוך לר' חיים הור.

לאחר אסיפה שנערכה בבורו פארק נותר ר' יעקב מלא התפעלות מנאומו
של הרב מרדכי גיפטר, בו הביא את דבריו של הרב אליהו מאיר בלוך בפני
שרידי תלמידי ישיבת טלז שהתקבצו בעיר קליבלנד לאחר סיום מלחמת
העולם. באותה התכנסות, פתח ר' אליהו מאיר בלוך את דבריו בדיון סביב
ההפטרה אותה קוראים בשבת כאשר למחרת חל ראש חודש. ההפטרה
עוסקת בסימנים אותם מסר יהונתן לדוד כדי לרמוז לו האם עליו להימלט

ר' חיים הלר

עילוי עצום אשר השתעשע בלימוד
עוד בהיותו נער עם גדולי עולם, גאון
בתורה, ומלומד בתרגומים העתיקים
של תנ"ך ושפות הקלסיות והמזרח
וע"י ידיעותיו אלו דחה את כזבי
מבקרי התנ"ך למיניהם;
בהיותו אברך צעיר שימש כרב
בלומז'ה זמן קצר, התפטר וייסד
כולל 'בית מדרש עליון' בברלין ועבר
לארה"ב בשנת תרצ"ז (1937)

מפני שאול או לחזור בשלום
לארמון המלך. יהונתן אמר לדוד
כי אם יירה את חיציו מעל ראשו
של הנער הנושא את כליו, אזי
"לך, כי שלחך ה'" (שמואל א' כ:כב).

ר' אליהו מאיר בלוק

בנו של ר' יוסף ליב בלוק (ר' לעיל ע' 144), שימש כראש ישיבה בישיבת טלז בליטא,
יצא משם אחרי הכיבוש של הרוסים ולפני פלישת גרמניא לתוך ליטא והגיע לארה"ב,
שם ייסד יחד עם גיסו, ר' חיים מרדכי קטץ, את ישיבת טלז-קליוולנד